

CAP

VERMELL

**PRENSA
IBERICA**

Nº 94

CAPDPERA - CALA RAJADA

OCTUBRE 1988

Sa tafona de Son Gargori

PORTALET

DOMUND 88

Un dels fets culturals que han tengut més ressò a Mallorca durant aqueix passat mes d'octubre ha estat la beatificació del Pare Serra. Els mitjans illencs de comunicació diària han aprofitat l'ocasió per seguir les vicissituds d'aquesta beatificació al temps que lloaven la tasca missionera del beat de Petra. Ens han recordat la seva biografia, remarcant l'obra evangelitzadora, amb la fundació de nombroses missions que han estat el fonament de les més importants ciutats californianes.

Aquests reportatges periodístics i fins i tot el programa de televisió espanyola, "Últimas palabras", del dia 17 d'octubre, han caigut en el mateix defecte, això és, han oblidat el context històric, creant un personatge irreal, dotat de poders miraculosos. Les úniques crítiques han vengut dels representants de les comunitats dels indis de Califòrnia, els quals ens han mostrat un Pare Serra irrespectuós i cruel amb els seus avantpassats, antics pobladors d'aquelles terres llunyanes.

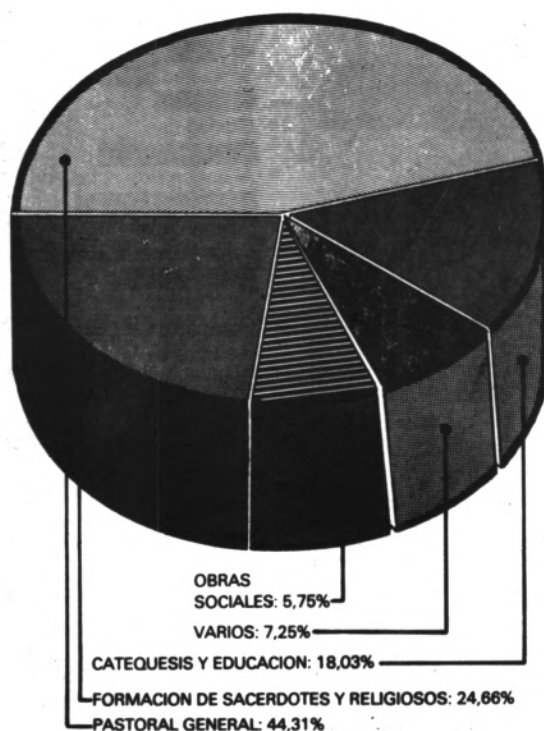
Cada segle ha marcat els quefers humans amb unes característiques pròpies. Així, en el segle XVIII, els missioners acompanyaven l'exèrcit, que era el que dirigia i fonamentava les expansions territorials, de manera que l'evangelització es duia a terme sota l'agombol del domini i control militars de la zona. Se sap que, a vegades, el Pare Serra defensà els indis dels atropellaments militars, però aquests fets aïllats no expliquen les relacions militars-indis, militars-evangelitzadors o evangelitzadors-indis. Sense aquest context no podem entendre com era una missió.

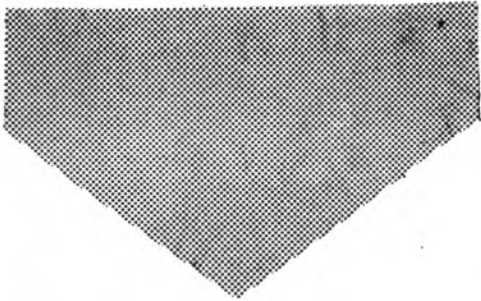
El passat diumenge, dia 23, s'ha celebrat, una vegada més, la diada del Domund, a través de la que s'ha reclamat la nostra solidaritat i ajuda a les missions del Tercer Món. Així, sobtadament i amb pocs dies de diferència, ens hem trobat amb dos conceptes ben distints del que són les missions, separats per dos-cents anys d'història. Si aquests anys passats centràvem més l'atenció en la figura del missioner o en el funcionament d'una missió modèlica,enguany, empesos per aquesta insatisfacció que ens han produït els reportatges sobre la beatificació del Pare Serra, ens hem demanat, en un sentit general, què és una missió? en què s'inverteixen les nostres ridícules aportacions?

No sabem per què teníem assumit que una missió és gairebé una obra social, on la lluita contra la pobresa econòmica i cultural, les malalties i la insolidaritat humana eren tasques prioritàries, i on, conseqüentment, el nombre de conversions o la política expansionista de l'Església Catòlica passaven a segon terme. Resumint, pensàvem que a una missió tenen més valor les obres que les paraules.

Si analitzam els capítols i les proporcions amb que se distribueixen les ajudes al Tercer Món, ens sorprèn el baix percentatge que se destina a obres socials, sobretot comparant-ho amb els capítols destinats a Pastoral General.

Estam convençuts de la necessitat de millorar la nostra ajuda als països menys desenvolupats, però, també, consideram que aquesta ajuda, prioritàriament, ha de tenir un contingut de caire social. Altra cosa sera tenir una visió missionera que no ha superat aquell segle XVIII a què ens referíem.

AQUEST NÚMERO L'HEM FET:

Joan Nebot
 Mari-Germa Melis
 Joana Colom
 Maria Vives
 Pep Terrassa
 Lluçia Sirer
 Mª Antònia Nadal
 Jaume Fuster
 Ani Muñoz
 Antoni Amorós
 Gabriel Torres
 Domingo Chaparro (fotos)
 Gabriel Flaquer

BOLLETÍ DE L'OBRA CULTURAL
 BALEAR

Capdepera-Cala Rajada

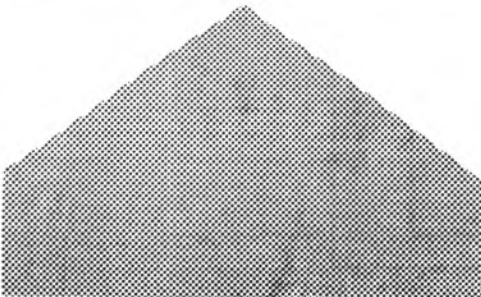
SETEMBRE 1988

Via Joan Carles I, s/n
 Capdepera

Dipòsit Legal: 197/80

Imprimeix:
 APOSTOL Y CIVILIZADOR, Petra

Els articles publicats en aquesta revista, expressen únicament l'opinió dels seus autors.

BATLE N'Antoni Alcover, com deveu saber, ja és batle efectiu de Capdepera. El passat dia 21 d'octubre fou elegit amb els vots d'U.M. i A.P. Eren faves comptades i a ningú ha vingut de nou aquest fet. Per altra part, prengué possessió del seu escó de regidor, en Guillem Garau. El municipi té reptes inajornables, desafiaments urgents que no admeten situacions d'interinitat. Esperam que a Antoni Alcover no li manquin, encara que ell digui que no anava per a batle, ganes de fer feina, que és el mínim que es pot demanar.

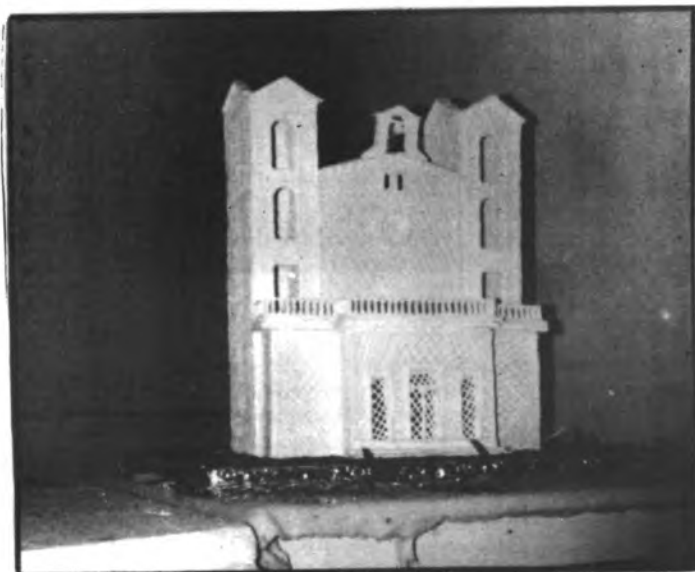
OBRES I ja que de reptes i desafiaments parlem, deixam constància de què, a la fi, han començat les obres de la depuradora de Capdepera i Cala Rajada. Aquesta si que era una assignatura pendent des de feia massa! Es tracta de la primera gran passa, juntament amb les depuradores de Canyamel i Font de Sa Cala -i Artà, esperam- que hauran de fer del nostre un municipi més net, més habitable.

BARQUES La flota de barques del "bou" de Cala Rajada va a menys. Si bé és cert que recentment s'ha incorporat la "Joven Mimer", no ho és menys que d'un any ençà s'han produït les baixes següents: "Rosa Mestre", "Estrella de Figueres", "Monte Colmenar" i "Cala Agulla". Ara en queden set, davant les onze que hi ha arribat a haver en alguns moments.

REUNIONS El Patronat del Castell duu molta curolla amb això del museu. Només que, segons pareix, ara ja no es tracta de recollir per recollir, sinó d'anar estudiant què és el que es vol fer i com es vol fer. Per començar ja s'han mantingut distintes reunions a les que han estat convidades distintes persones -Maria Massanet, Pep Terrassa, Joan Gambins, Toni Flaquer, Mateu Terrassa, etc.- a fi d'nar elaborant un pla de feina. A una altra secció d'aquesta revista se'n parla amb més detall.

CONCURS L'Ajuntament convoca, amb motiu de la festa de l'Esperança, el IV Certament de Pintura "Vila de Capdepera". Les bases són les de sempre, però cal significar que la dotació dels premis ha estat sensiblement augmentada. 150.000, 100.000 i 75.000 pessetes per als tres primers, així com 75.000 pessetes pera al millor local, conformen unes recompenses una mica més dignes. Esperem que això atregui els artistes pintors amb major número que anys passats. De dia 10 de novembre a dia 10 de desembre es poden presentar les obres.

ARTISTA No de pintura però sí, en certa manera, d'esculptura. Es tracta de Pedro González, xef de cuina de l'hotel Son Moll, qui, en els moments de lleugada i com si no en tengués prou amb la seva feina, es dedica a fer aquestes autèntiques delicadeses de sucre. Sí, de sucre, encara que per la filigrana del seu acabat puguin parèixer d'un material més consistent. Com es pot apreciar a les fotografies, es tracta de la façana de Sant Salvador d'Artà i del Far de Capdepera. No hi ha dubte que el Sr. González és un artista. Fantàstic.

CURSOS Per al Curs 88-89, l'Ajuntament de Capdepera ha organitzat els següents cursos municipals:

- ESCOLA MUNICIPAL DE SOLFEIG.
- CURSOS D'ALFABETITZACIÓ I PER A NEOLECTORS.
- CURS DE GRADUAT ESCOLAR.
- CURS DE CATALA PER A ADULTS.
- CURSOS-TALLER DE FORMACIÓ: CUINA, TALL I CONFECCIÓ.
- CURSOS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL OCUPACIONAL (A través del Pla PNIF de l'INEM): ALEMANY I i II, i CUINA.

Qui no estudia és perquè no vol. Ni que dir que aquesta és una de les millors iniciatives de caire cultura del nostre Ajuntament i que mereix el nostre aplaudiment més sincer.

MATERIAL Això del museu ens recorda que, ben recentment, la viuda de D. Julio Georges ha procedit a la venda del material recollit pel seu marit al llarg de tota una vida. No ho deim en to de retret, sinó simplement per deixar en evidència que, ni ella s'ha preocupat de que aquest patrimoni pogués anar a parar a mans del poble de Capdepera, ni el poble de Capdepera s'ha preocupat de recollir un patrimoni que hagués pogut ésser de tots. Poc que tenim...

TREBALL Ha arribat a les nostres mans l'excel·lent treball de fi de carrera de Pedagogia d'Antònia Ballester Colom i Catalina Amengual Florit. Ben documentat i millor resolt, ha merescut inclús ésser seleccionat per a la seva publicació a la revista de la Facultat. Estam contents per n'Antònia, i ho estam doblement perquè una part important de la bibliografia consultada fa referència a la revista "Cap Vermell", i més concretament a la secció "Materials per a la nostra història", d'en Pep Terrassa. No podem amagar que això fa que ens sentiguem una mica orgullosos de la nostra aportació.

ANALISIS Des de finals del passat mes de setembre ha entrat en funcionament un servei de recollida de mostres per a anàlisis clíniques de la Seguretat Social. Aquesta recollida es duu a terme a la Casa del Mar de Cala Rajada, cada dimarts i dijous a les 8'30 hores, evitant així el desplaçament dels assegurats a Manacor. L'únic problema és que la demanda supera les possibilitats de l'oferta, per ara, i en conseqüència hi ha una espera que supera els quinze dies. Esperem que això se vagi regulant ja que, pel demés, els avantatges són molts.

CONCERTS Mai podran saber els "melòmans" d'aquest poble -ai las, i que hi anam de malament!- el que es varen perdre el dia 13 d'octubre, no assistint al concert que organitzat per Joventuts Musicals i "La Caixa", tengué lloc a Capella del Castell. L'actuació del grup català Turba Musici, és d'aquelles que no s'obliden. En el marc més adient, amb els instruments més autèntics -rebec, fídula, viella de roda, orgue portatiu, etc.- i amb la interpretació més acurada, les melodies de l'Edat Mitja regalaren les nostres orelles i el nostre enteniment sorprès. Gràcies, moltes gràcies. Tornareu?

retalls

- Amb lo perillós que és el creuer de l'entrada a Cala Rajada, jo em deman, ¿deixarien aparcar-hi cotxes si allà no hi tengués un negoci un dels regidors de l'Ajuntament?

- 1985: dos moixos.
- 1986: quatre moixos.
- 1987: vuit moixos.
- 1988: setze moixos.

¿Quan es farà alguna cosa per evitar l'absurd creixement de moixos salvatges a la carretera de l'Agulla?

- Aquestes "estisores" estan astorades. Manquen dos dies per acabar la temporada turística i tapen bona part dels clots de tot el terme. Això és completament nou. Sembla com si prest hi hagués d'haver eleccions municipals.

- L'altre dia vaig dir que no tenc vídeo i tots em miraren amb cara de despreci.

- Què passa a l'Associació de Sa Font de Sa Cala?

- Per què ens agrada tant embrutar el que és patrimoni de tots (carreteres, carrers, camins, boscos...)?

- Per què quan tenim un volant a les mans ens convertim en éssers completament irracionals?

- Per què la vida, a vegades, ens castiga tan fortament?

- Per què no canviem el rètol de "Retalls" i tornam implantar el "Per què"?

ESTISORES

DURANT EL MES DE SETEMBRE...

Han nascut:

- Sebastián Bover Alonso,
de Sebastián Francisco i Concepción.
- Manuel Rey Sánchez,
de Manuel i María Teresa.
- Ricardo Grande López,
de Eustaquio i María.

S'han casat:

- Antonio Vázquez Corchado
amb M^a del Carmen Becerra Rodríguez.

Han mort:

- Pereta Garau Massanet
- Salvador Moll Tous
- Salvador Moll Oliver
- Joan Sastre Capó

Distincions

Una cosa és estimar,
una altra creure que s'estima.

Una cosa és estimar,
una altra enconiar.

Una cosa és tenir voluntat,
una altra creure que se'n té.

Una cosa és ésser bo,
una altra ésser covard.

Una cosa és fermesa,
una altra caparrudesa.

Una cosa és criticar,
una altra mostrar, sense voler, els problemes psicològics disfressats amb el mantell de la crítica.

Una cosa és ternir seny,
una altra tenir una gatera permanent del sistema imperant.

Una cosa és fidelitat a una persona,
una altra idolatrar-la.

Una cosa és valentia,
una altra la covardia disfressada de valentia.

Una cosa és l'engany,
una altra l'autoengany.

Una cosa és prudència,
una altra la claudicació sota la capa de la prudència.

Una cosa és no veure,
una altra no voler veure.

Cartes a Cap Vermell

Venerable ancià, vellet entrenyable, on ets? A casa teva, amb els teus? Recolzes la teva vida i la teva mirada en el teu gaiato?

Ancians i vellets, meravelloses paraules que la societat moderna vol esborrar amb el terrible invent de la "tercera edat".

Em fan pena les associacions per a la "tercera edat", les residències per a la "tercera edat", les excursions organitzades per a la "tercera edat".

Les persones majors, sí, els vells, els ancians, necessiten l'estimació dels seus i no una residència.

Jo no hi ha ancians a les cases ni vellets asseguts als bancs prenguent el sol o passejant pels carrers.

La persona major, el vell, era per a mi tota una institució que mereixia un profund respecte. Ara, amb tanta de "tercera edat", ni respecte ni res. Ells van com el ramat, d'excursió amb autocar i se'ls organitzen festes per acabar, ridículament, ballant un tango.

Depriment.

No sé si arribaré a l'edat de les persones a què em referesc, però si Déu em dona vida esper ser una venerable anciana o una respectable vella.

Atentament,

DOLORES VAZQUEZ ROVIRA

Amigos de "Cap Vermell":

Permitidme algunas consideraciones acerca del ferrocarril en Mallorca.

Hace algún tiempo, muchos meses ya, se viene especulando sobre la oportunidad de reimplantar el servicio de trenes, en alguna otra línea aparte de la ya existente entre Palma e Inca.

Muchísimas personas se interrogan si no sería una buena medida restablecer la línea Palma-Inca-Artá, como medida de revitalizar algunos pueblos que quedaron muy marginados al faltarles esta vía de comunicación.

Tengo entendido que el pasado 14 de Septiembre tuvo lugar en Sineu una importantísima reunión entre el Conseller de Transportes y los alcaldes de Artá, Petra, Manacor, Sant Llorenç, Son Servera y Sineu. Parece ser que en dicha reunión se puso la primera piedra para rehabilitar las estaciones -algunas de ellas en lamentable estado- y la línea férrea antes citada, además de la posible entrada en servicio de nuevas máquinas y unidades modernas, lógicamente.

Se señaló que la línea a que me vengo refiriendo nunca ha sido dada de baja, aunque se suspendió el servicio, hará unos once años. Y ello porque en su momento prevalecieron intereses privados, planificando un deficiente servicio que luego sería excusa para eliminar el tren.

Bien, pues, la mayoría de gente consultada en aquellos pueblos del interior de la Isla se pronuncian en sentido favorable, por supuesto. Y cuanto antes llegue, mejor, es el sentir general del pueblo. Otra cosa, se dice, sería estar contra el futuro. El futuro pasa por el tren, como medio de transporte más cómodo, práctico y económico.

Además, el servicio por carretera es muy deficiente y no ha venido a compensar, de ninguna de las maneras, la pérdida del tren. Por otra parte, el viajero quiere tener donde poder elegir entre varios sistemas de transporte, ya sea el propio coche, o el autocar o un tren moderno.

Cuando toda Europa cuida, conserva y mejora sus ferrocarriles y cuando en el propio territorio español parece que se quiere rejuvenecer la red ferroviaria, no puede Mallorca quedar al margen de esta corriente. Esperemos que así sea y que pronto sea una realidad la nueva entrada en servicio de un tren que nunca debió desaparecer.

Con mil gracias, les saluda

UN AMIGO DEL TREN.

PERESTROIKA

MIKHAIL GORBACHEV

Gorbachev, Mikhail. Perestroika. Ediciones B, S.A. 1ª Edició. Barcelona 1988.

Perestroika és un llibre escrit per Mikhail Gorbachev per redreçar la societat soviètica, i si el llegiu i vos ho creis té molta de raó.

A mi, lo primer que m'ha cridat l'atenció és la publicitat a la portada i contraportada, de Kodak. S'ha venut el Secretari General del Komité Central del Partit Komunista de la Unió Soviètica a la multinacional kapitalista? Ha cobrat drets d'imatge? Ha fet donació dels diners a una institució de nins orfes? O es tracta, simplement, d'una broma d'en Ramon Sauló, dissenyador? Anticip que la lectura del llibre no aclareix dubtes.

L'economia soviètica entrà en una fase de desacceleració a partir de l'època Brezhnev, i sembla arribat el moment de posar-hi remei si la URSS no es vol convertir, segons paraules de l'inefable Enriquito Kissinger, en el país més desenvolupat dels països subdesenvolupats.

MACROMAGNITUDS DE L'ECONOMIA SOVIETICA (=)

	Pla VIII	IX	X	XI	XII (=)
Producte material net produït	7'7	5'7	4'2	3'7	3'5/4
Producte industrial brut	8'4	7'4	4'4	3'7	3'5/4'4
Producció béns de producció	8'5	7'9	4'7	3'7	3'7/4'2
Producció béns de consum	8'3	6'5	3'9	3'8	4'1/4'6
Producció bruta agrària	3'9	0'5	1'6	1'1	2'7/3
Ingressos reals per habitant	5'9	4'4	3'4	2'2	2'5/3
Productivitat del treball	6'8	4'1	3'2	3'2	3'8/4'5
Inversions totals	7'5	7	3'4	3'5	3'5/4

(=) taxes mitges anuals de cada quinquenni.

(=) prediccions.

L'estadística mostra les principals magnituds macroeconòmiques reduïdes a taxes de creixement des del VIII Pla quinquennal (1966-1970) fins a les prediccions del XII (1986-1990) actualment en marxa. El decreixement és evident i preocupant, fins al punt que en el XXVII Congrés del PCUS, celebrat entre el 25 de febrer i el 6 de març de 1986, els dirigents soviètics abandonaren l'habitual triomfalisme oficial i proposaren reformes radicals que permetessin el relleu de l'economia, com és ara la Llei d'Empreses i la utilització de la comptabilitat de costos.

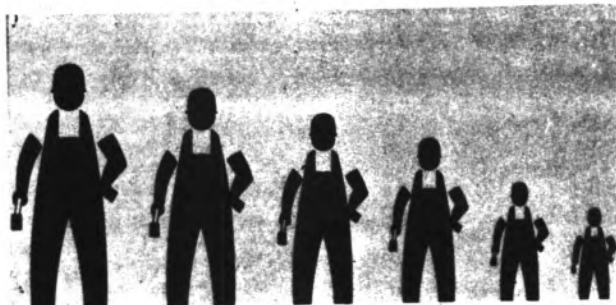
Tot i això, un estudi de la Universitat de Colúmbia, USA, afirma que la URSS té moltes probabilitats de convertir-se en una potència comercial en la primera meitat del segle XXI i les corporacions nord-americanes tenen veritable interès en negociar amb la URSS per beneficiar-se'n. Com a anècdota, la McDonald's obrirà, a partir de l'any que ve, vint sucursals que permetran a 279 milions de persones de paladejar les delícies del shit-food.

Veim, perquè ho mostra la televisió, que a la URSS hi ha revoltes nacionalistes que, segons els experts, és un dels punts crítics d'aquella unió de quinze repúbliques federades, les quals integren repúbliques autònomes, regions autònomes i districtes nacionals. A la Perestroika llegim: "L'Espanya franquista fou qualificada com una presó de nacions. La Democràcia i l'Estat de les Autonomies han acabat amb les opressions i desigualtats nacionals, i han assegurat un progrés econòmic, intel·lectual i cultural per a totes les nacions i nacionalitats... Madrid ha complert un paper primordial en la solució de la qüestió de les nacionalitats... al nostre país multiètnic no podem prescindir d'un mitjà comú de comunicació. L'idioma castellà ha servit, naturalment, per complir aquest paper..." Els muntatges autonòmics d'aquí ja es veu, no tenen res a envejar del que succeeix a la federació soviètica.

Quina actitud adoptar davant de la Perestroika? Compr el llibre o esper que me'l regalin? Els maniqueistes ho tenen fàcil, no ens hem de refiar d'aquest llibret. Copiam l'ex-president Ricardo Nixon: "Des que Mijail Gorbachev arribà al poder, ara fa tres anys, com a Secretari General del Partit Comunista de la Unió Soviètica, no hi ha hagut mostres de que la Unió Soviètica hagi canviat els seus objectius en matèria de política internacional. El seu estil personal, tan refrescant i distint del dels seus predecessors, ha captivat la imaginació de molta gent d'Occident. Si el subestimam i seguim confonguent estil amb essència, potser que captivi també la resta del món. Sota el mandat de Gorbachev, la política exterior soviètica ha estat més hàbil i subtil que mai, però també més agressiva. Si les dràstiques reformes internes triumpfen, en el segle XXI ens enfrontarem a una Unió Soviètica més pròspera i productiva. Aleshores serà un oponent més formidable de lo que és actualment".

D'altres, més crítics, però segurament més bàmbols, se demanen si la Perestroika és l'indici d'una nova època i quina hauria d'esser l'actitud a adoptar pels dirigents d'Occident a fi d'aconseguir un món millor. No és poca cosa, per a alguns una "contradictio in terminis", voler aconseguir la democratització de la URSS.

llucià sirer i fuster.

CONVERSES

L'amo en Joan Moyà "Vadó" té vuitanta-cinc anys -gairebé tants com el segle- i una memòria fèrtil. A manca d'una historiografia rigorosa i documentada, és la memòria popular la que ens pot aportar dades d'un passat més o menys immediat que ens permeti entendre el present. L'amon en Joan "Vadó" somriu amb els ulls i evoca un temps en què Cala Rajada no era més que una marina oberta a tots els vents.

Davant un cafè i sense presses, parlam...

FINS ON ABASTEN ELS VOSTRES RECORDS? QUE ES ALLÒ QUE US VE A LA MEMÒRIA DE LA VOSTRA INFAN-TESA?

Mon pare i ma mare eren de Capdepera i arrendaren un bocí de terra a l'amo en Mateu "Pleta". És allà on avui hi ha l'hort de Ca'n March. Allà hi vaig néixer jo, i allà hi vaig passar els primers anys de la meua vida. Això és lo primer que record.

SEGUR QUE PER CALA RAJADA, EN AQUELLS ANYS, HI HAVIA BEN POCA COSA...

Essent jo ben nin, me'n record que a Cala Rajada hi havia catorze cases de mariners i unes poques cases de senyors: Ca'n Maura, Ca's Josepets... Tot lo que ara és el poble, aleshores eren dues possessions, Ses Rotges i Ca'n Climentó. Les cases d'aquesta estaven allà on ara hi ha Ca'n Tòfol. Les dues finques feien partió devers lo que ara és la Plaça dels Pins.

CONTAU, CONTAU...

I què voleu que conti. Me'n record de quan feren Ca'n March. Abans hi havia allà dalt la Torre Cega. Si ho voleu apuntar, ara que me ve al cap, el darrer que va dur la possessió de Ca'n Climentó va ésser l'amo en Biel "Negret". Quins temps! Me'n record que m'enviaven a comprar a Ca's Cubano, on tenien una mica de botiga amb les quatre coses més necessàries.

VOS FEIEU AMB ELS MARINERS, O FEIEU VIDA A PART?

Els mariners enviaven les sesves dones a vendre el peix per Capdepera i per les possessions. Per ca nostra també hi venien, i noltros també arribàvem a Cala Rajada a comprar. Però, no era com avui, no era tan bo de fer anar d'aquí i d'allà. La gent corria quan no li quedava més remei.

AIXÍ QUE LA GENT VIVIA DE LO QUE TENIA, TANT PAGESOS COM MARINERS...

I quin remei! Mos baratàvem el gènere. També l'obra de pauma era una bona ajuda. Les dones dels pescadors s'hi dedicaven quan tenien una lleguda, sobretot a l'hivern. Baixaven a recollir-la els traginers de Capdepera.

I ES CERT QUE TAMBE VOS DEDICAVEU AL CONTRABAN?

Per la costa tothom s'hi dedicava una mica. Era una bona font d'ingressos. A Ses Rotges encara hi ha dos "secrets", on s'hi amagava el gènere. Són dues coves que estan allà on hi havia el sestador de la possessió.

I VOLTROS QUE HI GUANYAVEU, AMB AIXO?

Un home guanyava un duro per dur un sac de tabac d'aquí a Santa Margalida. Per traginar-lo de la platja al "secret", es cobrava una pesseta, però era molt perillós. In vespre que descarregàvem, un carabinero ens va disparar i va ferir un company. Els mariners també col.labora-ven, llogant les barques per dur el tabac a la platja. Quasi tothom ho feia, hi havia poc guany i la gent s'aferrava a lo que podia.

TAMBE EL COMERÇ MARITIM DEGUE AJUDAR A AIXECAR EL CAP...

Sí, amb el comerç, Cala Rajada agafà força. Es feren els magatzems de Ca's Ranxer, de Ca'n Marro, de Ca'n Creu... on s'hi guardava el gènere que arribava o que s'havia d'embarcar: escorça, "metro", palmes, farina, etc.

I CALA RAJADA ANAVA CREIXENT...

Sí, a les totes. Jo he vist fer Ca's Bombu i Ca'n Perandreu, que foren els primers bars de poble, segons jo record. A Ca's Bombu començaren per fer-hi una capelleta i a devora, després, hi feren una barraca.

EL BAR DE CA'N TOMAS TAMBE ES BEN ANTIC, EH?

Sí, ja ho crec. Lo primer de tot el dugue- ren uns d'Artà, que no me'n record que nomien. Més envant el llogà en Pep Terrassa de Na Maians.

I DE LA DRACANA DE NA FERRADURA, QUE ENS PODEU CONTAR?

I què vos he de contar. Me'n record perfectament de quean hi feien vaixells. El "Capdepera", la "Victòria". Quan feren la draçana, la platja s'estrengué. Després hi construïren i va desaparèixer una fonteta que hi havia. Se'n han anat perdent de fonts, dins el terme. A S'Horta n'hi havia una que bastava per regar dues quarterades, amb l'aigua que rajava. An aquesta font hi tenien dret els de S'Horta i els de Ses Argiles.

ELS AL.LOTS DE CALA RAJADA NO DEVIEN TENIR ON ANAR A ESCOLA.

Me'n record que alguns nins, de Ca'n Puig, de Ca'n Barona, pujaven a Capdepera, i anaven a ca'ls Hermanos, devora el Convent, on ara és el Teatre Principal. Vaig sentir contar que una vegada, a un al.lot que no sabia la lliçó, el penjaren de cap dins la cisterna, per assustar-lo. Crec que no hi tornà més a escola.

ALESHORES S'APROFITAVA MÉS LA TERRA, L'AMO EN JUAN.

No quedava més remei. No hi havia altra sortida. Tot se conrava, fins i tot el Puig Ceguer, amb marjades que s'hi feien. Si plovia molt i no es podien conrar els baixos, aprofitàvem per fer els costers. Son Bessó, Es Claper, eren possessions que se conraven fins a dalt de tot. Ara que ho dic, an Es Claper també n'hi havia una de font.

TOT S'HA CAPGIRAT...

Tot. Bé, tot no, a la Plaça dels Pins encara hi ha els pins que en Miquel Galbis i jo sembràrem. D'això fa cinquanta-cinc anys, quan era batle l'amo en Joan Font.

PER CERT, HEM SENTIT PARLAR D'UNA MANIFESTACIO QUE HI HAGUE QUAN L'AMO EN JOAN FONT ERA EL BATLE.

Mirau, jo vos ho puc dir ben clar, perquè estava llogat a ca seva. Ell vivia a una casa que hi ha entre Sa Creu i l'Església. Estàvem sopant i, de sobte, comparegué una gentada. Anava el carrer ple. Mai s'havia vist una cosa igual en el poble. La gent es queixava de que els comerciants havien pujat el preu de les paumes i havien baixat el preu de l'obra. L'amo en Joan els va dir que se n'anassin tranquils, que el sendemà ho hauria arreglat. Efectivament, no sé com ho va fer, perquè tots els regidors eren comerciants, però aconseguí, no sols que tornassin baixar el preu de les paumes, sinó que pujassin el preu de l'obra.

TENIU MOLT BONA MEMORIA, L'AMO EN JOAN.

Ui, que vos ne podria contar d'històries. Hi hauria per omplir un llibre.

SEGUR QUE SI, PERO, LLAMENTABLEMENT, LES PAGINES DE "CAP VERMELL" NO DONEN PER TANT. MOLTES GRACIES, I QUE POGUEU FRUIR MOLTS D'ANYS DE BONA SALUT... I DE BONA MEMORIA.

esports

Amics de "Cap Vermell", emprenc el relat del què ha succeït durant el darrer mes, en qüestió de esports, ple d'optimisme ja que són molts els fronts de lluita en què els esportistes gabellins estan aconseguint preades victòries.

Em referiré, abans de tot, al judoka del club local "Renshinkan", Sito Siquier, qui es va classificar per participar, defensant les Balears, en el Campionat d'Espanya, juntament amb quatre judokes més, d'altres clubs. I si bé he de dir que a Pamplona, on es disputà el dit Campionat, les coses no anaren massa bé i l'equip fou eliminat tot d'una, estic convençut que en Sito Siquier, donada la seva joventut i la seva gran progressió, té un gran futur que em fa pensar, fins i tot, en una possible participació en els Jocs Olímpics de Barcelona.

Segon capítol. El Futbol-Sala. Enguany a Capdepera comptam amb dos equips, el ja conegut Costa de Capdepera i el nou i jove Penya Bar Nou Takacs. Pel que fa als primers, el Costa de Capdepera, han tengut un bon començament de lliga, amb dues victòries sobre tres partits, onze gols a favor i sols quatre en contra, ocupant un lloc alt de la classificació. Quant als Takacs, les coses no poden anar millor, ja que han guanyat els tres primers partits que han jugat, i si bé és cert que juguen a un grup més fluix que el del Costa de Capdepera, això no resta cap mèrit al primer lloc que ocupen a la classificació, amb uns resultats que parlen per nosaltres: vint-i-dos gols a favor i vuit en contra. Esper que ambdós equips assoleixin l'ascens al final de la temporada.

I ara, la ració de bàsquet. Altra vegada torna a botar la pilota per la pista de S'Auba i l'Escolar que ha estrenat nou grup, més fort, més difícil. S'han perdut els dos primers partits. Ja anirà millor. L'únic que podem demanar és que, ja que el nostre és un equip modest, no li facin la llenya damunt. I ho dic pel àrbitres. En el primer partit, contra el Llucmajor, la cosa fou llamentable, i això que diuen que aquests són els bons. No vull pensar que pot passar quan venguin els dolents. Afortunadament el nostre és un públic pacífic i correcte, que si no... Crec que convé aclarir, també, que aquests mals resultats de principi de temporada, per res han afectat el bon ambient que existeix en el si del planter de jugadors. Ells saben les dificultats que suposa jugar en el grup que ho fan i compten amb que es poden perdre partits. Amb mals arbitratges no hi compten.

Anem al futbol. Es evident que enguany els resultats del Penya Bar Nou no són tan bons com l'any passat, per ara, per bé que l'equip ocupa un dels llocs del pilot capdavanter de la classificació i segueix essent un

equip força temut per tots els seus rivals. Un dels motius d'aquesta mica de baixada en el rendiment de l'equip l'hem de cercar en el pas a l'equip de Preferent de l'Escolar dels jugadors Colorado i Corraliza, si bé és cert que la Penya compta amb el reforç de n'Aurelio, jugador amb qualitat per donar i vendre. Les coses milloraran.

La Tercera Regional s'ha posat en marxa, miraculosament, diria jo. En Toni Serapio ha hagut de formar un equip en dues setmanes, amb jugadors que no han pogut fer la pretemporada, incorporant nous jugadors i mancat dels millors elements de l'any passat, que han passat a l'equip de Preferent. Tot això ha fet que es perdessin els dos primers partits, però ja en el tercer s'aconseguí la primera victòria, com a clara esperança de que aquest equip pot anar per amunt de seguida que agafin el ritme de la competició.

Els més petits, els benjamins, dirigits per Francesc Macarro, amb dues victòries i dues derrotes, marxen per mitges aigües. Aquest equip, però, haurà d'esser un dels galls de la categoria, com sempre ha estat. El mateix puc dir dels alevins, que dirigeix en Miquel Bestard, que ja guanyaren el Trofeu Sant Bartomeu. Des d'aleshores ençà, la seva marxa ha estat ascendent. Els alevins, des de fa molts d'anys, ens tenen acostumats a les victòries més que no a les derrotes. És una tradició, això dels alevins.

Dos reals de lo mateix pel que fa als infantils. Enguany els duu en Guillem Danús Jr., qui pareix que se n'entén. És la primera vegada que entrena un equip i ho està fent ben bé. I això que, després de perdre el primer partit, tots pensàrem que la cosa aniria malament. No ha estat així, i ara marxen vent en popa, ben classificats i rendint al màxim.

Què puc dir de la Preferent? Què puc dir que ja no hagi dit? Un equip que no oferia cap garantia, segons l'opinió pública, però que està demostrant una vergonya i un punt d'honor envejables. Es dubtava d'en Joan Terrassa com a entrenador. Es dubtava de la capacitat de la Junta Gestora. Pens, sincerament, que molts d'aquests dubtes ja s'han aclarit i que si hi ha aficionats que han tancat les portes davant la cridada desesperada de l'Escolar, ho fan sense cap motiu. Sé que hi ha gent a qui li agradaria veure un equip sense ambició i enfosat en els darrers llocs de la classificació. N'hi ha que argumenten que fins ara sols s'ha jugat amb equips mal classificats i que quan arribin els capdavanters l'equip començarà a perdre partits. Jo me deman a què ve aquesta actitud per part d'un sector d'aficionats i, encara més, me deman què esperen a donar el seu suport a una entitat esportiva que ostenta la màxima representació del poble.

Aquí ningú engana ningú. És ben probable que, a finals de temporada, l'Escolar ocupi un lloc intermig de la taula classificatòria, però de moment ningú ens pot llevar la satisfacció del que ja s'ha aconseguit. Una satisfacció que compartim amb tots aquells que oferiren la seva ajuda des del primer moment, sense demanar res a canvi, sense exigir res, sense fer preguntes sobre els jugadors a l'entrenador a la gestora. Compartim les nostres alegries amb aquells que en cap moment pensaren si qui se feia càrrec del Club eren o no eren persones d'elevada posició social o econòmica. Tots els meus respectes i admiració vers aquestes persones, gràcies a elles encara hi ha futbol a Capdepera.

Després d'aquestes reflexions, segur que n'hi ha que pensen que me n'he oblidat de l'equip de juvenils. Doncs no, no me n'he oblidat, sinó que els he reservat per lo darrer, com a equip més destacat de l'Escolar. Els al.lots d'en Tomeu Pascual estan interpretant autèntiques simfonies de bon futbol. No tenc comentaris ni elogis per donar a entendre com juguen

aquest jove equip. Pareix que en Tomeu, bon psicòleg, ha assolit el punt exacte d'enteniment entre tots els jugadors, fent un conjunt que, ara per ara, és el millor de la categoria i el que practica el millor futbol de totes les categories de l'Escolar. Els seus partits son golejades o exhibicions. Vertaderament, d'ells se'n parlarà quan juguin a Preferent o... a Tercera Divisió. De seguir per aquest camí, no tenc cap dubte de que l'ascens és cosa feta.

Vull informar a aficionats i simpatitzants de l'Escolar que ja s'ha posat a la venda la Loteria de Nadal, a veure si enguany toca un poc més que un simple reintegrament. Ja ho sabeu, feis via, no siguin coses que s'esgoti.

Finalment, dir-vos que el proper 26 de novembre tindrà lloc el sopar anual de l'Escolar a l'hotel S'Entrador-Playa, esperant una massiva assistència.

Gràcies per llegir-me, i fins al mes que ve.

GABRIEL TORRES

LLOCS DE VENDA:

- Els dos estanys de Capdepèra
- Llibreria L'Orient
- Llibreria Cala Rajada
- Casa del Mar
- Es Sitjar

CAPDEPERA - CALA RAJADA

rèquiem per una mare de ficció

Na Pereta ens ha deixat.
Ha mort na Pereta.
A finals d'estiu. Quan els arbres es vesteixen amb el cromatisme de la fruita madura. Quan les fulles perden la brillantor i comencen la singladura cap als grocs. I cap als ocs. Quan el crit de la terra és rabiosament intens. Ella ha acudit a la crida.
El dia... què importa quin?
Si tots els dies són iguals per néixer.
I tots són iguals per morir.
Per a uns comença la llum, la veu, la voga subtil, la llarga tasca de descobrir la vida...
Per a uns altres es fa la fosca, la immobilitat, la quietesa, el silenci...
Un silenci sense fites.
Una quietud sense remei.
Cau el teló. La farsa s'ha acabat.
S'apaguen els llums de l'escenari.
La vida és una representació teatral en el gran teatre del món.
Tots hi tenim un paper. A vegades ben trist.
Però tots el representam fins el darrer mot.
Fins el darrer alè.
Sense escapatori. No cal rebutjar-lo, forma part del nostre ésser. El que cal és interpretar-lo amb dignitat, honestament.
El símil teatral el trec d'un record. Llunyà, però viu encara.
Han passat molts d'anys. No sé amb certesa la data. Devia ser l'any trenta-quatre o trenta-cinc.
Ella, na Pereta, era una joveneta agradable i plena de galania. Ansiosa de viure, de descobrir tots els encants i les il·lusions que pot tenir l'aventura de la vida.
Amb la seguretat que dona la juvenesa de poder materialitzar tots els somnis, de realitzar totes les utopies.
Amb la convicció d'erradicar totes les misèries, de guarir tots els mals.
A la Societat Obrera del Carrer de la Llum, sobre el cafè de Ca'n Mengol, s'hi feien representacions teatrals.
Aquell vespre, el grup de teatre posava en escena l'obra "El pan de piedra".
Damunt el taulat, tota la misèria del poble rus i la lluita soterrada per alliberar-se.
Covava la revolució de l'octubre.
Jo, un nin de cinc o sis anys, aferrat a les falces de ma mare, sota la mitja llum

de l'escenari, només deia tres paraules: "Madre, quiero pan". La mare m'abraçava plena d'amor, però també plena d'odi vers aquella societat que li negava lo més essencial: el pa per al seu fill.

Ma mare era na Pereta.
Ma mare de ficció que durava el breu moment d'una escena.
Després estellà la Guerra Civil.
Aquella maleïda guerra nostra.
I tota la fam i la misèria viscudes a l'escena, les visquèrem en la realitat.
La manca de pa.
La manca de llibertat.
La manca de justícia.
El nostre pa no fou de pedra, però poc li faltà.
Fou de segó de blat de moro.
Sec i dur com la pedra.
I dura com la pedra fou la repressió.
Durant tota la vida, na Pereta ha estat lligada al record de la meva infantesa.
Al record de la primera sortida en escena.
Al record de la primera fam.
Encara que ens sembli mentida, les experiències viscudes a l'escenari lliguen les persones amb un llaç d'estimació.
Els anys i noves experiències m'ho han demostrat.
I és aquest corrent d'estimació, cap a una mare de ficció, que m'obliga a escriure aquesta oració de rèquiem pel record de na Pereta.

Ara, que ja has partit cap al regueró dels estels, cap a les contrades del repòs, cap als recers de la pau, vull imaginar-te, radiant i venturosa, interpretant el teu paper de mare amorosa de tots els infants desvalguts.

Vull imaginar-te repartint abraçades.
I somriures.
I pa tou i calent a tots els dissortats.
Vull imaginar-te maquillada amb la llum de totes les bondats.
Vull imaginar-te forta i rebel contra totes les injustícies.
I totes les repressions.
Vull imaginar-te...
Sí, vull imaginar-te submergida dins totes les benaurances del Sermó de la Muntanya.
En la pau dels estels.
Descansa en pau, Pereta.

UN MUSEU MUNICIPAL

Museu Etnològic de Mallorca (Muro)

Des de fa uns anys, el Patronat del Castell insisteix en fer un museu a la Casa del Governador. Normalment, la iniciativa de crear un museu surt de la necessitat de conservar i exposar al públic uns materials, antics o moderns, amb valors culturals o artístics remarcables. No és aquest el nostre cas; de moment, l'únic material disponible és el casal, una premsa de ví, unes eines i la convicció de que la creació d'un museu és una bona idea.

Amb aquest fonaments queda clar que quasi tot està per fer i que ben be poden començar per preguntar-nos, què és un museu? per què un museu?. Un museu és qualque cosa més que un magatzem de materials antics. Un museu, segons el Consell Internacionals de Museus, és una institució permanent sense finalitat de lucre, al servei de la societat i del seu desenvolupament, obert al públic, que adquireix, conserva, investiga, comunica i mostra amb una finalitat educativa i de plaer, testimonis materials de l'home i del seu entorn.

A les Illes, un museu és una institució sense tradició, per bé que els illencs han estat bastant aficionats a conservar antigalles i col·leccions de tot tipus de materials, però aquests esforços no han tingut continuïtat i amb la desaparició física del fundador del "museu", aquestes col·leccions s'han desfet i desaparegut o en el millor dels casos, s'han desmantellat. De la nombrosa llista d'aquesta mena de "museus", cal recordar la col·lecció reunida a Raixa pel Cardenal Despuix en el segle XVIII i el museu ceat per l'Arxiduc Lluís Salvador en el segle XIX; ambdós desmantellats. A casa nostra ha succeït el mateix amb l'arxiu i la reduïda col·lecció de materials arqueològics de D. Juli Georges que aquests darrers mesos han estat subastats a una sala de Barcelona, perdent-se uns objectes ben valuosos per a nosaltres.

Fins i tot, algunes associacions legalment constituïdes com la Societat Arqueològica Lul·liana o la Societat Arqueològica d' Artà formaren el seu museu, però modernament no han tengut més remei si volien garantir la seva continuïtat, que integrar el seu patrimoni dins el Museu de Mallorca o cercar la protecció d'entitats de crèdit o dels Ajuntaments. Per tot això, sembla molt encertat que sigui una institució pública municipal la que hagi llançat la idea de crear un museu, doncs la protecció oficial és la millor garantia de que la tasca tindrà una continuïtat.

Ara bé, si el Patronat vol crear un museu municipal, el primer problema que cal solucionar el de l'ampliació de la cobertura legal del propi Patronat ja que se l'limiten, per ara, al Castell. Al mateix temps, s'han de redactar uns estatuts que regulin el funcionament del museu, on constin els objectius, els recursos, la finalitat, etc.

Després de la constitució legal del futur museu, pens que la primera tasca que es podria dur a terme seria la d'inventariar els jaciments arqueològics del nostre municipi així com aquelles construccions que mereixen esser conservades, tals com torres de defensa, molins, etc., i que, en part estan considerats com a monuments històrico-artístics i recollits dins le Normes Subsidiàries. Aquest és un treball que m'agradaria dur endavant, amb la col·laboració de tots els que hi estiguin interessats. No estaria gens malament, crec, que pel mes de maig, amb motiu de la recuperació del Castell, es pogués presentar al públic una exposició sobre el nostre patrimoni arqueològic i arquitectònic, com a primera passa d'aquest museu que el Patronat del Castell pareix decidit, d'una vegada per totes, a posar en marxa.

PEP TERRASA

I VENDRÀ L'HIVERN

Una meteorologia desconcertant ens vol fer creure que seguim a l'estiu. Però no. La tardor pinta ocres aquí i allà, i vendrà l'hivern.

Vendrà l'hivern i intentarem refer una mica la nostra vida. Intentarem d'escoltar-nos, de sentir-nos, de retrobar-nos. La pluja colpejarà la nostra memòria empolsegada i la rentarà. Vendrà l'hivern i mirarem de recobrar la nostra memòria individual i col·lectiva.

Els estius pareixen decidits a diluir-nos, la calor fon les nostres fulles i crema les nostres arrels. Creix l'arbre enmig de la brolla. No et veig amic, no et trob amic, on ets amic? Ets a l'estiu, te n'has anat a l'estiu, amic. T'has perdut a l'estiu i ara no saps on és l'hivern. Però l'hivern vendrà.

El rebost ja és ple. No cal passar pena. Els estius omplen rebosts per a l'hivern i buiden consciències, capacitats de discerniment i de percepció, cors, ànimes i entranyes. Però omplen rebosts per a l'hivern. No patiguem, amic, el rebost és ple.

Vendrà l'hivern i cercaràs, i cercaré, i ens cercarem. Sabem que cada vegada serà més difícil que ens trobem, que ens reconeguem. Potser, fins i tot, que si arribam a trobar-nos no tinguem res a dir-nos. Serà trist, molt trist. Ens dol saber que l'amnèsia se va apoderant de nosaltres i veure que no hi podem fer res. És l'estiu que ens fa amnèsics i a la pluja de l'hivern cada vegada li costa més de rentar la nostra memòria empolsegada.

Què serà de nosaltres, amic, quan ja no recordem res? Què serà de nosaltres quan hàgim d'aprendre a parlar de bell nou? N'haurem d'aprendre amic, si volem sobreviure. Haurem d'aprendre a parlar de bell nou, a mirar de bell nou, a estimar de bell nou. I ens haurem de fabricar un nou passat perquè haurem oblidat el nostre.

Vendrà l'hivern de l'esperança. Tots els hiverns són de l'esperança. És una esperança autosuficient, una esperança que no espera

res concret. Sabem que cal tenir esperança i res més. Cal tenir esperança, i fe, i coratge. Nosaltres en tenim de tot això, eh amic?

Les senyes d'identitat, dius? Això és el que es cerca l'hivern, com si fos un esclata-sang? Tu creus que després de l'estiu, la gent està per cercar senyes d'identitat? Però, per on se cerquen? O es venen a part o banda? O les donen a l'Ajuntament? No veus, amic, que d'això n'hi ha cada vegada menys? Acabarem sense cap ni una, amic, de senyes d'aquestes. Tendrem el rebost ple. Senyes no, però el rebost ple sí. No ens preocupem.

Vendrà l'hivern, i després un altre estiu, i més tard un altre hivern. Els nostres noms ja no seran els nostres noms, el nostre passat ja no serà el nostre passat, la nostra llegua ja no serà la nostra llengua. Tendrem un futur. Això sí. El futur ens esperarà i nosaltres esperarem el futur. Viurem sense passat però amb futur, que és el que cal tenir.

Sent pròxim l'hivern, amic. No notes en l'aire els olors de l'hivern que s'apropa? No escoltes ja les notes de la música de l'hivern que ve? Quan arribi, riurem. Cada vegada sense més motiu, però riurem un hivern més. No riurem l'alegria de l'hivern sinó l'alliberació d'un estiu dolorós. Després, quan entenguem que no entenem res, ens quedarem perplexes i no riurem més. Ni plorarem. Simplement, ens quedarem perplexes.

Quan passem comptes i descobrim que els números de la nostra vida són altament deficitaris, quan els comptes no surtin per cap de les maneres, veurem que, a força d'estius, se'ns han quedat partides traspaperades per un agost qualsevol. Ens mancaran xifres que haurem perdut, ens mancaran dades que haurem extraviat, ens mancaran pares que se'ns hauran mort. El meu se m'ha mort sense arribar a l'hivern.

I vendrà l'hivern.

JAUME FUSTER

EL TEMPS DE LES BALDUFES

III

L'ESFAS

Per la nuvolada esvorancada guaita la lluna. És una lluna grossa, rodona, emblavissada, trista, amb cara de dol. Passa taciturna i macilenta, de puntetes, calladament, sobre el poble aclofat damunt el turó. La seva llum freda, metal·litzada, llepa, en els breus intervals que li deixen els núvols, les teulades, els carrers, el castell... La processó, ciris encesos i fanals, anguileja pels carrerons com una llarga i somnolent cuca de llum.

La nit és assossegada i silent, melangiosa, colpida per un desconhort, per una aflicció col·lectiva, per un dol universal que altera i commou, per una tristesa infinita i fonda, com si en la conjunció del dia assenyalat el cel vessés tot el dolor sobre la terra.

El Crist mort, d'esquena sobre el vellut del tabernacle, voltat de fanals encesos que quatre clavaris porten sobre les espatlles, refà, com cada any, la singladura cap al sepulcre. Al seu pas, la gent guarda respecte i silenci. La processó avança pels carrerons del poble, lentament, com a bèstia ferida, entre murmuris i xep-a-xeps ofegats per les notes fúnebres de la banda de música. El rector, casulla morada amb brodat d'argent, voltat de capellanada, camina, encarcarat i cap-cot, davant les autoritats del poble.

La padrina segueix la tasca de la vànova, teixint records a punt de cadeneta. Les vivències de la juvenesa li vessen nítides, precises, concretes, alluminades per la claredat d'unes hores viscudes intensament, irrepetibles i que, ara, reviu amb vehemència, vivament. I s'aferra a elles impacient i ansiosa, potser com al darrer bastió de joia de la seva espera última. Entre punt baix i punt baix es veu esperant el pas de la processó, recolzada al cap de cantó de Ca'n Tesà. Lent i feixuc davalla el seguici pel carrer de N'Esparraguera. El repic acompassat de la caixeta marca el pas. Precedeix la banda de música fortament il·luminada per un "petromax" que, al cap d'una tija, porta en Jaume "Parreta". Rera ve l'escolania, creu alçada i fanals barrocs, i el pas del Crist mort custodiat per quatre guàrdies civils vestits de gala, fusell a l'espatlla i marcant exageradament el pas.

Rera la clerecia, les forces vives del poble. Aquí la padrina dibuixa un somriure escèptic, un xic burleta. L'experiència viscuda anys després li dona avui la dimensió exacta de la qualitat espiritual i humana d'aquells representants de la justícia i de l'ordre. I aixampla el somriure d'escepticisme. Passen el batle, el jutge, el cap de la falange, el caporal de la guàrdia civil, el cacic, el contramestre, els regidors i dos caps de banca. Tots ells amb cara de circumstàncies. I pensa, la padrina, l'habilitat que tenien en disfressar d'humilitat l'estuferia, vanagloria i presumpció i envaniment dels qui es creuen éssers superiors. Galifardeus capaços de fer-ne de tota casta.

Distrets i parant més esment a les al·lotes que miren el pas de la processó que no a la processó mateixa, els carapunats arrossegueu els peus. N'hi ha de túnica morada, negra, verda, segons la confraria a la qual pertanyen. Torbats per la recerca de l'al·lota que tenen ullada, a fi de donar-li una grapada de confits, perden l'arreglament. L'escolà xita intentant posar ordre. El vicari jove, amb cara de nina malaltissa, també exhorta al silenci i a la compostura. Ningú els escolta. De sobte, un carapunat de túnica morada posa una ruda de confits dins les mans de la padrina, amb una estreta amanyagadora. Al principi pensa que és el seu Josep. Però no, no pot ésser-ho. En Josep és de la confraria de l'Esperança i porta túnica verda. Qui deu ésser aquest de mans febroso? I ho pregunta a la seva amiga Maria. Deu ésser en Xesc Garrit. Ja saps com et mirava a l'hora del fas. No et treia els ulls de damunt.

girau fulla...

I era veritat. Ella arribà a enutjar-se davant la insistència i obstinació d'aquell esguard. No podia llevar-se'l del damunt. Se sentia afollada per aquella mirada incisiva i torbadora que traspuava desitjos inconfessables, concupiscents. La padrina i na Maria arribaren a la placeta de l'església als primers cops de fas i, sobtadament, s'inflà l'aire d'un soroll estabornidor, agut i aspre, força estrident, que fa vibrar amb seca sonoritat les parets del temple, que rebota i colpeja la closca, com a massades al cervell. Començava el fas. S'hi engrescava el jovent en la tupadissa, encoratjats, posant-hi nirvi i potència. Els cops dels fassos retronien ferests dins el quadrat de la placeta. Tupaven, enfollits i sense mida, fins que l'ampla pala dels fassos -fulles de fasser escatides- es desfeia, filosa, en esburbades cabelleres. I fou dins aquell soroll eixordador que els ulls de la padrina descobriren l'efervescència lasciva dels ulls d'en Xesc Garrit. I ell, en Xesc, agoserat i confiat en la força de llur musculatura poderosa, amb el tors nuu llampant de suada, febrós d'esforç i de soroll, ardent la mirada, convidà en Josep a competir per esbrinar qui esbocinaria el fas amb menys cops. S'hi atordiren els dos, immoderats i exagerant el gest, en la disbauxa. A cada cop, en Xesc travessava la padrina amb una mirada incisiva, com una estocada. L'al.lotada, dividida en dos bàndols, contava els cops, corejant i encoratjant: vint-i-un, vint-i-dos, vint-i-tres... Venga, Xesc, que el teu ja s'escambuixa! Més fort, Josep, que en Xesc te guanyarà! Vint-i-sis, vint-i-set...

La padrina, allunyada de la brega, tenia el cor dins un puny. No perdia calada. S'alterava danvant l'evidència avantatjosa d'en Xesc, encara que es deia a ella mateixa que era natural, degut a la seva constitució corpulenta i vigorosa. En Josep, malgrat esser d'una complexió més escanyolida, competia, homenenc i ferreny, amb tenacitat i fervor. Dins la placeta tot déu restava espectant. Només els cops dels dos fassos ressonaven. Miloques i matraques, roncadores i maçoles, havien emmudit. El fas d'en Xesc, la pala, s'obrí pel mig. Era el principi de la desfeta. En Xesc seria, indiscutiblement, el guanyador. Els del seu bàndol l'encoratjaven enfervorits, afònics de tanta cridòria. La padrina, inquieta i negui-

tosa, es clavava les ungles al palmell de les mans. De sobte, inesperadament, la pala del fas d'en Josep s'esbocinà, espargint una micolada filamentosa per tota la placeta. Havia guanyat.

Crits i visques a voler. La padrina sospirà delitosament. La festa seguí amb tota la vitalitat del seu esclafit mentre en Josep alçava el fas espòltrit en senyal de triomf. En Xesc fità la padrina desafiadament, ella li tregué la llengua amb un jutipiri despreciatiu.

La tupadissa és estrepitosa i eixordador el soroll dels estris de tenebra. Dins aquesta barreja de cops i de matraques, a l'altar major, crucificat entre dos lladres, el Crist comença la llarga, silent, mansa, dòcil, i també rebel, agonia.

JOAN RAI

Passatemps

1.- Fent operacions matemàtiques amb els números 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9, aconseguir un resultat de 100

ooooooooo   oooooooooo   oooooooooo

2.- Amb vuit vuits, arribar a un resultat de 1000

ooooooooo   oooooooooo   oooooooooo

3.- Tenim dos rellotges de sorra que mesuren 11 i 7 minuts, respectivament. Com ho podem fer per aconseguir bullir un ou durant 15 minuts exactament?

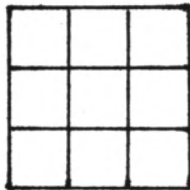
11 min.

7 min.

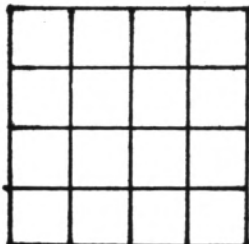
ooooooooo   oooooooooo   oooooooooo

4.- Col·locar els números 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9, fent que les files, columnes i diagonals sumin 15.

ooooooooo   oooooooooo   oooooooooo

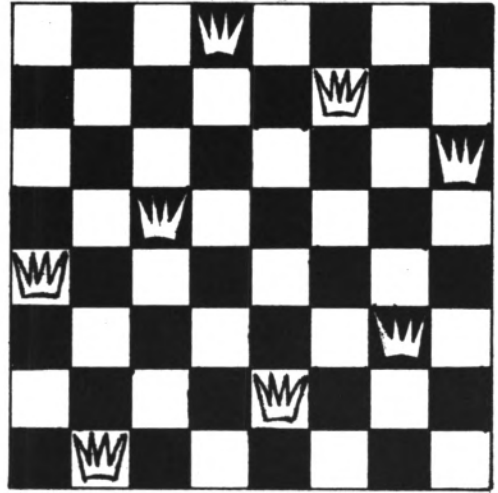
5.- Col·locar els números 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 i 15, de manera que files, columnes i diagonals sumin 30.

ooooooooo   oooooooooo   oooooooooo

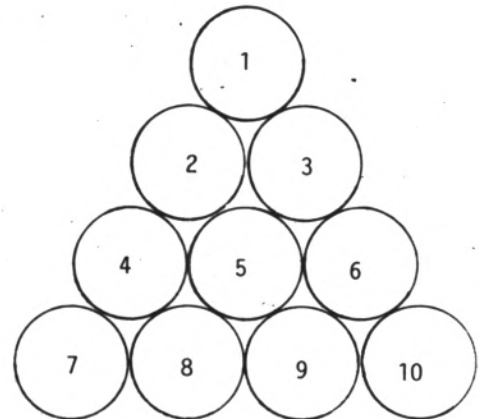
SOLUCIONS ALS PASSATEMS DEL NÚMERO ANTERIOR

Escacs:

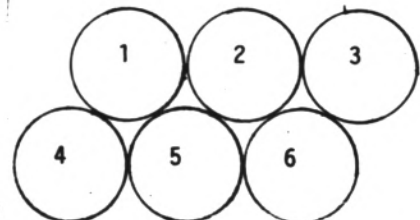

Monedes:

- A.- Hi ha 12 triangles.
- B.- Si volem que no quedi cap triangle, hem de treure les monedes marcades amb els números 1, 5, 8 i 9.
- C.- Per invertir l'orientació del triangle, canviant de lloc tres monedes, hem de dur les monedes 7 i 10 al costat de les monedes 2 i 3, i finalmet, la moneda 1 a tocar les monedes 8 i 9.

Per fer un cercle movent tres monedes, hem de procedir així: la moneda número 6 ha d'anar a tocar les monedes 4 i 5; la moneda número 5 ha d'anar a tocar les monedes 2 i 3; finalment, la moneda número 3 ha d'anar a tocar les monedes 5 i 6.

IMATGES

ELS PRIMERS ESTIUEJANTS

ELS PRIMERS ESTIUEJANTS